

LEDUNGEN

Kultur och miljö i Stockholms län

Nr 2 2019 40kr

Riksantikvarieämbetet:
Spåra föremål med lokal historia

Sommar i hembygden
– 7 sidor sommarkalendarium

Vårda kulturarvet!

DEN 1 APRIL genomfördes Stockholms läns hembygdsförbunds årsmöte i Immanuelskyrkans lokaler. Närmare 100 personer deltog på mötet, fler än tidigare år vilket är glädjande. Region Stockholm var representerad på mötet genom kulturnämndens ordförande Cecilia Elving som talade om vad kulturpolitiken inom regionen vill verka för och på vilket sätt hembygdsvrörelsen kan medverka. F.d. landsantikvarien och chefen för Upplandsmuseet Håkan Liby föreläste sedan om propositionen Kulturarvspolitik (2016/17:116) och gav oss en god överblick över vilket brett verksamhetsfält kulturarvspolitik är. Där kan hembygdsvrörelsen bidra genom bildning, kunskap och konstnärliga upplevelser samt möjligheten till gemenskap.

EN ÅTERKOMMANDE FRÅGA i styrelsens diskussioner är hur vi fokuserar på vårt uppdrag samt hur vi kan verka för hela Region Stockholm. Detta är en självklarhet hos majoriteten av våra medlemmar och hos styrelsen. Det är positivt att styrelsemedlemmarna tillsammans har en mycket bra kompetens som behövs i en så mångfacetterad verksamhet som vår.

I de fall som en förening upplever att det behövs ytterligare ideella krafter så uppmuntrar vi föreningar som geografiskt gränsar till varandra att arbeta tillsammans för att stödja och hjälpa varandra. Det är roligt att vi har beviljat några nya föreningar medlemskap i länsförbundet. Tillsammans blir vi starkare!

Vår vision "en levande hembygd öppen för alla" skapar goda möjligheter till en intressant och mångskiftande verksamhet som speglar vår historia och vår samtid. Verksamhetsinriktningen ligger fast och fokuserar på tre områden; Förenings- och demokratiutveckling, Barn och unga samt Landskapets förändring. Vårt ändamål är att vårda, synliggöra och utveckla hembygdens kultur och miljö så att den blir en grund för en god livsmiljö. Vårt utvecklingsområde kulturarvsresor fortsätter med nya inbjudningar till intressanta aktiviteter och upplevelser. Här finns stora utvecklingsmöjligheter för föreningarna och länsförbundet.

SOM EN STOR FOLKRÖRELSE inom kulturarvsområdet har vi till uppgift att tillvarata vårt arv i form av föremål, byggnader, traditioner, berättelser – allt som ärvs från generation till generation. Vi bör bidra till att öka förståelsen för vad kulturarvet är och vilka värden det kan bidra till. Kulturarvet är inte något en gång för alla givet utan det utvecklas hela tiden. Vår verksamhet i dag blir kulturarv i framtiden.

Slutligen får jag önska alla idealister i länets hembygdsföreningar en god och glädjefylld sommar!

Anita Lundin
Ordförande
Stockholms läns hembygdsförbund

Innehåll

3 Riksantikvarieämbetet:
Spara föremål med lokal historia

8 Lär känna Österåker

10 Dagens barn lär gamla hantverk

13 Sommar i hembygden
– 7 sidor sommarkalendarium

20 Flyktingläger "hållplats" på Huddingeleden

22 Vatten och is fara för fornlämningar

24 Bokrecensioner

28 Notiser

30 Krönika: Stockholms läns museum under omvandling

Omslagsbild: Bindmössor från Grödinge hembygdsförening
Foto: Berit Karlsson, Grödinge hembygdsförening

Riksantikvarieämbetet: Spara föremål med lokalhistoria

Det går inte att samla på allting, det får många hembygdsföreningar erfara, som får många föremål som gåvor av medlemmar. Men hur ska föreningen tänka kring föremålen? Vilka är viktiga att spara? Anknytning till bygden kan vara en utgångspunkt.

TEXT: INGRID JACOBSSON

Foto: Riksantikvarieämbetet

”Många museer har en insamlingspolicy, och det bör hembygdsföreningar också ha.”

KICKI ELDH & ANNICA CARLSSON,
UTREDARE PÅ RIKSANTIKVARIÄMBETETS
KULTURVÅRDSAVDELNING

” MÅNGA MUSEER HAR en insamlingspolicy, och det bör hembygdsföreningar också ha, säger Annika Carlsson och Kicki Eldh, utredare på Riksantikvarieämbetets Kulturvårdsavdelning. I policyn ska det framgå vad man ska satsa på när det gäller föremålssamlingarna, vilken typ av föremål föreningen vill ha och visa fram.

Det händer ofta att medlemmar kommer till föreningarna med gamla föremål, utan att föreningen egentligen har bett om det. Det kan vara jordbruks- eller fiskeredskap, skolmaterial, spinnrockar, kärl för matlagning eller brödbak. Men ska man ta emot allt?

– Det kan vara viktigt att samla på saker som har anknytning till bygden, betonar Annika Carlsson. Och föreningen bör tänka efter vad som är viktigt för dem. De ska ju också tänka på vad de kan använda till olika utställningar.

– Men man ska aldrig lova att ställa ut föremålen som man tar emot, fortsätter Annika Carlsson. Har man inte lovat att föremålet ska ställas ut kan det vara lättare att ta emot det, utan förpliktelser.

Kicki Eldh ger ett exempel på hur man kan lösa problemet med överskott av föremål. Hon har besökt Hvens hembygdsförening på Ven där man säljer det som ”blir över”:

– Eftersom Ven är en ö fanns där många som inte ville frakta iväg gamla föremål till fastlandet för att göra sig av med dem, utan skänkte dem till hembygdsföreningen. Till slut fick föreningen så mycket föremål att de inte kunde ta hand om dem. Då ordnade de en loppis, och inkomsterna av försäljningen gick till föreningen.

– Det blev en lysande affär, och man har nu haft loppis på Ven i många år. Det finns ju många som vill ha gamla föremål att till exempel inreda sin sommarstuga med, och då kan de göra fynd på loppisen. Och föreningen gör en vinst på den.

NÄR EN FÖRENING tar emot föremål ska de dokumenteras. Det finns flera sätt att göra detta, man kan skriva en blankett för hand och spara i en pärm, eller använda någon av de databaser för registrering som finns. Vad är bäst?

– Det får föreningarna själva avgöra, säger Annika Carlsson. Huvudsaken är att man har ordning på registreringen. Då spelar det ingen roll om det är en pärm eller en databas.

– Vi får många frågor om databaser, säger Annika Carlsson, men det är svårt att råda vilken som passar den enskilda föreningen bäst. Det är ju förenat med kostnader att använda sig av en databas också.

– Föreningen ska i alla händelser vara noga med att dokumentera var sakerna finns, och var informationen om dem finns, betonar Annika Carlsson. Det behövs en kontinuitet kring de här sakerna i föreningen. Styrelser kan bytas ut, nya människor kommer till, och helt plötsligt vet man inte var något finns.

Kicki Eldh ser en fara med egna dataregister:

– Det kan lätt bli problem om föreningen haft en entusiastisk datakunnig person som gjort ett eget register. Så slutar hen utan att tala om hur man kommer in i registret. Och då finns risken att föreningen måste göra om alltihop. Därför är det bättre om man åtminstone kan gå samman några föreningar och enas om ett register, så får man hjälp av varandra.

MÅNGA HEMBYGDSFÖRENINGAR HAR egna små museer där de ställer ut sina föremål. Hur kan de bäst ordna utställningar så att de lockar besökare?

– De flesta vill se en levande miljö, säger Kicki Eldh. Hembygdsföreningarna kan ju låta besökarna använda föremålen på ett annat sätt än vad museerna kan. Låt besökarna ta på föremålen, sitta på stolarna och använda räfsorna. Hembygdsföreningarna kan vara ett komplement till vanliga museers striktare utställningar.

– Visst ska man vara rädd om sina föremål, men det går säkert ändå att vara mer tillåtande, tycker Annika Carlsson. Och skulle det vara en gammal räfsa som går sönder kanske det finns någon i föreningen som visar hur man lagar gamla räfsor, då blir det ett intressant inslag i utställningen.

En sak som också är viktigt för hembygdsföreningarna är att tänka på den egna fortlevnaden – hur ser framtiden ut för föreningen, och för bygden. Har det kommit många nyinflyttade, kanske från andra länder? Hembygdsföreningarna har förankringar bakåt i tiden, men de bör också tänka på att vara öppna för förändringar och se framåt.

– Vi samlar ju för framtiden också och lämnar spår efter oss, säger Kicki Eldh. Därför kan föreningarna också spara på aktuella saker, som används i bygden i dag. ♦

Christina Hagberg registrerar en tavla som Grödingeföreningen fått som gåva.

Bindmössor och schalar har föreningen haft en särskild utställning med. En gammal kaffe kvarn har vunnit Gunilla Giertz gillande.

Foto: Berit Karlsson

Grödinge hembygdsförening: Dubbla register är smidigt

TEXT: GUNILLA GIERTZ, GRÖDINGE HEMBYGDSFÖRENING

FÖR ATT KUNNA hantera samlingarna i Grödinge Hembygdsförening antog vi en policy 2002 för vilka föremål föreningen ska samla, hur föremålen ska tas om hand, registreras, förvaras, vårdas och visas samt vilka personer som tar ansvar för detta.

Vid beslut om att ta emot gåvor gäller att föremålet ska ha en anknytning till Grödinge och inte finnas i samlingarna. I vissa fall kan vi frågå detta om föremålet kan berika föreningens verksamhet eller att en dubblett kan, efter givarens medgivande, komma att registreras som rekvisita att användas till exempel vid skoldagar. Vi är måna om att förklara varför vi inte kan ta emot vissa gåvor, att det inte beror på otacksamhet utan på platsbrist eller att den kanske passar bättre i någon annan samling.

När vi tackat ja till en gåva skrivs ett gåvokvitto med uppgifter om givaren och samtidigt försöker vi få fram så mycket uppgifter som möjligt om föremålet. Givaren ger/ ger inte föreningen sitt tillstånd att förvalta gåvan efter eget godtycke, därefter kvitteras gåvokvittot både av givaren och mottagaren.

När föremålet hamnat under föreningens ansvar undersöker vi om det behöver rengöras, konserveras eller eventuellt lagas.

För registrering av föremålet har vi särskilda blanketter där vi för in ett fotografi på föremålet, en mängd data som registreringsnummer, proveniens, tillstånd vid förvärvet, förvaring med mera. Därefter digitaliseras uppgifterna i databasen Sofi 8. Det kan tyckas som ett dubbelarbete, men vi har fun-

nit att det är smidigt att ha tillgång till enkla pärmar med registreringsblanketter vid till exempel magasinvisningar eller då dator inte är tillgänglig.

Grödinge hembygdsförening har 2 600 föremål registrerade, de förvaras i vårt magasin. Vi har också ett stort antal som väntar på att registreras. I föremålsgruppen tycker vi det är viktigt att föreningens medlemmar får ta del av samlingarna och började därför 2009 att ordna utställningar. Den första utställningen kallade vi Grödinge-brudar med material både från egna samlingar men också med inlånade klänningar från generösa sockenbor. Därefter har vi vanligtvis producerat två utställningar per år vilka oftast varit väl besökta. Vi har också blivit inbjudna att visa några utställningar "utsocknes". ♦

Täby hembygdsförening: Vi måste gallra

TEXT: INGRID JACOBSSON

TÄBY HEMBYGDSFÖRENING har två museer, ett hembygdsmuseum i en f d magasinsbyggnad i Rönninge by plus ett Båtsmanstorp. Men trots detta har föreningen inte plats för alla sina föremål.

– Vi måste gallra, säger Bengt Hermansson, styrelseledamot och museiansvarig. Vi kan inte spara på nio hackknivar, varav tre dessutom var trasiga.

Bengt Hermansson har lång erfarenhet av museivärlden efter över 30 år på Armémuseum, varav stor del av tiden som chef för föremålsavdelningen.

Han vet att gallring är viktigt, både för vanliga museer och hembygdsmuseer.

– Hembygdsföreningarna tar ofta emot för många gåvor. Man är för snäll, känner givarna, och accepterar sådant som inte har någon anknytning

till bygden, eller som kanske redan finns i samlingarna.

BENGT HERMANSSON KOM med i styrelsen för tre år sedan, och inledde då arbetet med att röja upp i samlingarna. Nu finns det en bra arbetsgrupp med eldsjälur som inventerar föreningens tusentals föremål. Alla registreras i databasen Kollektivt Kulturarv, som administreras av Stockholms läns museum i samarbete med Stockholms

läns hembygdsförbund. Täby har redan drygt 3 000 föremål registrerade där. Vid en nyligen gjord inventering i Båtsmanstorp fotograferades de nära 200 föremål som finns där. Dessa ska också registreras i Kollektivt Kulturarv.

– Registreringen fungerar bra, och Kollektivt Kulturarv är ju öppen och billig för föreningarna. Även om jag som museiman skulle föredragit databaserna Sofi eller Primus, som museerna använder. Men de är också mycket dyrare.

Bengt Hermansson hoppas att föreningen kan få till en insamlingspolicy,

”Vi måste gallra. Vi kan inte spara på nio hackknivar, varav tre dessutom var trasiga.”

BENGT HERMANSSON, STYRELSELEDAMOT OCH MUSEIANSVARIG TÄBY HEMGÅRDSFÖRENING.

och en "tackblankett" liknande den Grödinge hembygdsförening har.

– Det är bra att redan vid mottagandet klargöra för givaren att föremålet kan komma att gallras ut senare, tycker Bengt Hermansson. Då riskerar man inte att framtida arvingar blir upprörda om ett skänkt föremål saknas.

Att föremålet som sparas har anknytning till bygden är viktigt också för Täby. Bengt Hermansson ger exempel på sådant som gallrats ut, till exempel en sockendräkt från Dalarna och ett par kvartslampor från 1940-talet.

– De föremålen hade absolut inget med Täby att göra. Sockendräkten var fin, men den kan vi säkert skänka vidare till en förening eller person som har anknytning till den bygden. Kvartslamporna var bara att kasta!

– Den viktigaste frågan att ställa för varje föremål är "Kommer vi någonsin att visa det här?", säger Bengt Hermansson. Är svaret nej, så ska föremålet gallras ut. ♦

Täby hembygdsförening har byggt upp miljöer i sina museer. På föregående sida har vi den gamla skolsalen. I Täbys "lanthandel", överst på denna sida, finns en imponerande samling av gamla förpackningar. Och i köket, ovan, kliver man direkt in i ett hem för hundra år sedan. Foto: Maja Bernblad

Lär känna Österåker

Att lära barn och unga mer om sin hembygd är en uppgift som ligger många hembygdsföreningar varmt om hjärtat. I Österåker lär man ut hembygdskunskap i tävlingsform. I år firar "Vem Vet Mest om Österåker" tioårsjubileum.

TEXT OCH FOTO: LARS VALENTIN, DELPROJEKTLEDARE VVM, IRMA HÄGERSTEDT, PROJEKTLEDARE, VVM

DET ÄR NU tio år sedan den första kunskapstävlingen drogs igång i Österåkers hembygds- och fornminnesförenings (ÖHF) regi. Gunnar Winberg i ÖHF lånade idén från Solna hembygdsförening och modifierade den för Österåker.

Genom Vem Vet Mest – VVM – har många tioåringar i årskurserna 3 och 4 fått kunskap om och insyn i hembygdens historia. Berättelserna har fått liv bland annat med hjälp av gamla bilder tagna av fotograferna Albert och Edvard Harling.

VARJE VÅRTERMIN bjuder vi in alla 3- och 4-åringar i kommunens alla skolor att delta. Lärarna får gratis tillgång till ett lektionsanpassat bild- och textmaterial i form av ett antal Powerpoint-presentationer att ladda ner till skolans datorer. Presentationerna omfattar avsnitten Åkers kanal, Byggnader, In-

dustrier, Försvar och Livet förr i tiden. Det finns också instuderingsfrågor och en hel encyklopedi med detaljerad information om det mesta som rör vår hembygds historia.

FILMAREN ROGER PERSSON, som gjort filmerna om Åkers Kanal, Järnvägen, Långhundraleden med flera har gett oss möjlighet att använda hans filmer i projektet. De finns tillgängliga för alla som är intresserade på vår webbplats www.hembygd.se/osteraker. (Klicka på Meny och sedan Österåker förr, så hittar du filmerna.)

I ÖHF är vi tio engagerade ambassadörer som hjälper till att hålla projektet igång. Det kan handla om att assistera i undervisningen ute i skolorna, leda en vandring utefter kanalen eller visa skolmuseet. Vi erbjuder nämligen skolklasserna en timmes guddad vandring från Lillbron vid Hackstavägen upp till gamla centrum vid Åkersbro.

Skolklasser får också möjlighet att besöka skolmuseet på Norrö. Dessutom kan vi ta med en halv skolklass i taget på en båtutture med Thildy upp i Åkers kanal.

"Finalisterna delar på prispengarna, 10.000 kr. Pengarna är ett bidrag från kommunens kulturförvaltning och klassen väljer vad de vill göra med dem. Kanske en utflykt till Siaröfortet?"

Bild på föregående sida:

Vid varje "station" på föräldra-barndagen finns en engagerad guide från Österåkers hembygds- och förnminnesförening som berättar om platsen. Här får besökarna veta mer om Länsmansgården, som numera är konsthall.

Bilder denna sida uppifrån och ner:

Spännande final i tävlingen Vem Vet Mest om Österåker. Elever och lärare är bänkade i fullmäktigesalen i kommunhuset.

Neo, Freya och Ruben i årskurs 3 från tre olika skolor i Åkersberga. De har just "gått i mål" efter rundturen den 28 april och pustar ut på en bänk i hembygdsparken Ekbacken. Freyas pappa Stefan tyckte att det var oerhört intressant och att guidningarna var både personliga och skickligt utförda.

En båttur med Thildy på Åkers kanal är ett populärt inslag i hembygdsföreningens program för skolbarnen. Flytvästarna i båten räcker till femton elever, så det brukar vara en halv klass som får följa med på varje tur.

I MARS-APRIL bjuder vi in eleverna och deras föräldrar på en bilburen rundtur till några av kommunens historiska sevärdheter, exempelvis Härbacka gruva, Biskopstuna och Länsmansgården. Vid varje station väntar en guide från ÖHF som kort berättar om platsen. Rundturen brukar uppskattas mycket, särskilt av föräldrarna som ofta inte har en aning om vårt kulturarv.

I APRIL FÅR alla deltagande klasser besök av en ambassadör, som genomför en kvalifikationstävling bestående av tjugo flervalsfrågor. De tre bästa klasserna sorteras ut och går vidare till final i fullmäktigesalen i kommunhuset i maj. Finalisterna delar på prispengarna, 10.000 kr. Pengarna är ett bidrag från kommunens kulturförvaltning och klassen väljer vad de vill göra med dem. Kanske en utflykt till Siaröfortet? De klasser eller skolor som inte vill delta i tävlingsmomentet kan välja att bara använda materialet i skolan och kanske komplettera med egna projektuppgifter. ♦

Dagens barn lär gamla hantverk

Stockholms-Näs Hembygdsförening har sedan 1986 anordnat en hantverksdag för alla barn som går i årskurs 3 i Kungsängen. Tanken är att barnen ska få uppleva hur det var att leva i Sverige under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

TEXT: BIRGITTA UPPLING & KATARINA WERNER FOTO: ANDERS WALLDÉN

HANTVERKSDAGEN ÄGER alltid rum i mitten av september och har blivit mycket omtyckt och efterfrågad av personalen på skolorna. Mer än 200 pratglada 9-åringar brukar delta. Vid

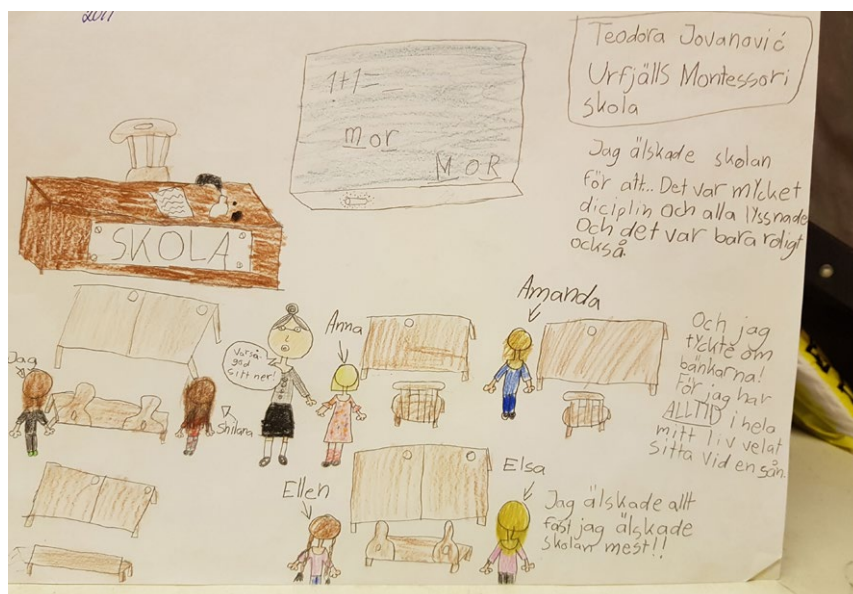
inbjudan till denna dag brukar vi uppmana personal och elever att klä sig tidsenligt, till exempel med "äppelknyckarbyxor" (kan enkelt göras med knästrumpor utanpå vanliga byxor),

keps, sjalett, kjol eller förkläde.

Under besöket på Hembygdsgården får barnen prova på att kärna smör, använda slaga, veva på rensmaskin, karda och spinna ull och väva. Man

Elever och lärare i Kungsängens skolor ser fram emot den ärliga hantverksdagen. Hembygdsföreningen brukar få fina teckningar som tack från barnen.

får också besöka vår fina örtagård. Där får man en lektion i hur man tog till vara och använde sig av örter förr i tiden.

Besöket vid bikuporna upplevs alltid litet spännande. Där får barnen en inblick i binas aktiviteter i kupan.

I vårt museum finns bland annat en tidsenlig skolsal där barnen undervisas av den "stränga" lärarinnan.

I torpet Lund från 1800-talet, som är tidstypiskt möblerat, får barnen se hur de flesta i Sverige bodde vid den här tiden. De får även berättat för sig

hur man levde i en familj med många barn ute på landsbygden.

Ett bevis på den stora uppskattningen av hantverksdagen får vi ge-

nom att barnen ritat och målat bilder från de olika aktiviteterna som de deltagit i. Ibland också med en liten förklarande text till. ♦

FAKTA STOCKHOLMS-NÄS

Hembygdsföreningen i Kungsängen bildades 1942. Då hette socknen Stockholms-Näs. Det gamla sockennamnet lever kvar i hembygdsföreningens namn. Hembygdsgården ligger vid Näs äng, där ett av Sveriges första riksmöten hölls 1502. Här finns sex äldre byggnader plus ett nyuppfört hus, lantbruksmuseet, som byggdes på 1980-talet. Vid gården finns även örtagård och kolonilotter.

Budkavlen 2019

Stockholms läns hembygdsförbund, Blidö sockens hembygdsförening och Norrtälje kommun inbjuder till årets budkavle 14 september på Blidö och i Furusund. Budkavlen har rysshärjningarna i skärgården 1719 som tema och gästas av Gunnar Lind, som i år utkommit med boken *Brända hemman*.

Vi kommer att besöka Furusund och det unika Båtsmanstorpet på Blidö från 1730-talet. Där berättar vi om den siste båtsmannen August Sjöblom Skog och hans liv och kulturföreningen Carolinen från Norrtälje visar utrustning från Karl XII:s dagar.

Kostnaden är 390 kr per person. I priset ingår buss till och från Campus Roslagen i Norrtälje, kaffe och en enklare lunch.

Anmälningar och frågor skickas till:

Blidö Sockens Hembygdsförening infobshf@gmail.com, senast 2019-09-01.

Betalning sker till bankgiro 344-5665.

Visa alternativ – skydda kulturmiljön!

När vi i hembygdsrörelsen kritiserar ett byggprojekt lyssnar man mer på oss om vi samtidigt kan visa på alternativ. Mycket och relativt billigt kan exempelvis byggas inne i glesa bostadsområden. Varsamt, mest på parkeringsplatser och så att man får mer kringbyggda gårdar. Arbetsplatser och service i bottenvåningar ger socialt liv och gör området attraktivt. Och det finns flera sätt.

Skaffa dig kunskaper om detta och skärp dina argument för att bevara kulturmiljöerna! Delta i Kulturmiljögruppens seminarium 17 september och workshop 1 oktober med praktikfall som deltagarna väljer.

Båda tillfällena kl 17.30 - 20.00 hos Sensus studieförbund, Torkel Knutssongatan 39, ingång genom grind mot gården. T-bana Mariatorget. Kursledare Ulf Johannisson, stadsbyggnadsexpert.

Anmälan senast 13 september till ulfjohannisson1@gmail.com

Pris: 150 kr per gång inkl. smörgås. Betala till PG 588356-6

eller Swisha till 123 013 46 35, ange ditt namn och

”kulturmiljö” på inbetalningen.

Välkommen!

Kulturmiljögruppen, Stockholms läns hembygdsförbund

SOMMAR I HEMBYGGEN

Foto: Lasse Lundgren

Musikkvällar, utställningar, sagoläsning, antikrunda – länets hembygdsföreningar har ett fantastiskt utbud av aktiviteter. Ta chansen och besök en förening nära dig – här listade från B till V. Mer information kan du hitta via hembygdsportalen hembygd.se.

Björkö-Arholma hembygdsförening

21 juni kl 13.00 Midsommarfest på Hembygdsgården, Stora Marumsvägen 13, med danslekar kring lövad stång, spelmän, kaffeservering och lotterier.

26 juni kl 11.00 och 14.00 Visning av Björkö-Arholma kyrka. Samarrangemang med Vaddö församling, visningen tar cirka 1,5 timme.

4, 11, 18 och 25 juli samt 1 augusti kl 19.00 Musikkvällar vid Sjöfartsmuseet, Simpnäs. Samarrangemang med Björkö-Arholma Sjömannaförening.

6 juli kl 11.00 – 15.00 Björködagen, familjedag med aktiviteter för alla åldrar på Hembygdsgården, Stora Marumsvägen 13. Möt bygdens föreningar och företag. Mat och fika serveras.

7 juli kl 13.00 Trädgårdsvisning på Näskubbsvägen 7, Simpnäs. Marja Thyberger visar sin vackra och genomtänkta trädgård där mycket ryms på liten yta.

31 juli kl 13.00 Hilariusgården, Sennebyvägen 77. Besök familjen Reinsson på Hilariusgården, en lokal KRAV-gård som är en del av företaget Roslagsmjölk.

26 juli – sön 28 juli Ateljérundan. Besök våra konstnärer, köp konst, prova själv och stanna för att fika i en vacker miljö. Presentation av konstnärerna och en karta som visar vägen kommer att finnas i ett separat programblad på bjorkoarholma.se och Björkö-Arholma Hembygdsförenings Facebookgrupp.

3 augusti kl 10.00 – 14.00 Björkö allting på Hembygdsgården. Fynda, sälj och fika på bakluckeloppis. Gratis att vara med, men plats behöver bokas på tel 070-725 89 26.

11 augusti kl 22.00 Stjärnnatt, Vikavägen 1–3, Simpnäs. Vi blickar mot galaxer, meteor, planeter och en och annan stjärnbild. Medtag gärna egen kikare. Obs: In-ställt vid mulet väder (se Facebooksidan).

18 aug kl 13.00 Vårt Marum, samling vid badets P-plats. Guidad vandring i ett av Björkö's äldsta, största och mest typiska sommarstugeområden. ►

SOMMARKALENDARIUM

Blidö sockens hembygdsförening

Samtliga aktiviteter är vid Båtsmanstorpet i Oxhalsö på Blidö. Föreningens utställningar visas varje lördag: Den siste båtsmannen och hans familj, Bomberna över Blidö 1944, Rysshärjningarna 1719 och Äldre jordbruksredskap. Kaffeservering varje lördag utom 13 juli.

29 juni kl 11.00 – 15.00 Låkeörter och kryddväxter. Birgitta Angeberg-Edlund berättar och visar trädgården vid Båtsmanstorpet. Dessutom kommer Kerstin Lind att komplettera med vilda blommor.

6 juli kl 12.00 – 15.00 Blidös egen Antikrunda med experter från Bukowskis. Ta med högst två egna föremål och få veta mer om deras ursprung samt få dem värderade av experter från Bukowskis.

13 juli kl 11.00 – 15.00 Tönt var det här. Kulturföreningen Carolinen från Norrtälje kommer i tidsenlig soldatklädsel och berättar hur soldaterna levde och bodde på 1700-talet, skjuter salut med muskötter,

visar tenngjutning samt gräddar väfflor och steker strömming över öppen eld. Äldre spel och lekar som kägelspel, styltor och jenga finns på plats.

20 juli kl 11.00 – 15.00 Prova på att tova och spinna med ull från Blidös egna får. Få utlopp för din kreativitet och tillverka en egen grytlapp eller någon annan tovad produkt.

27 juli kl 11.00 – 15.00 Vykorts- och fotoutställning. Hans Mirschs samling av vykort från Blidöbygden från början av förra seklet och senare visas. Välj ett motiv och ta en nutida bild från samma plats till 2020 års kalender.

3 augusti kl 11.00 – 15.00 Traktormöte. Gamla traktorer med jordbruksredskap och gamla mopeder ställs upp vid torpet. Kom gärna på din veteranmoped/traktor. Järfälla spelmän underhåller med sina nyckelharpor.

Edsbro hembygdsförening

21 juni kl 12.00 – 15.00 Traditionellt

midsommarfirande med olika aktiviteter, Åsavallen.

5 juli insläpp från kl 18.00 Kullehusteatern på Åsavallen.

10 augusti kl 12.00 – 15.00 Prova på-smide, Edsbro Masugn.

24 augusti kl 13.00 – 16.00 Väg 282-en kul tur. Edsbro Masugn, prova på-smide.

Enhörna hembygdsförening

Söndagar 6 juni – t o m 29 september kl 13.00 – 16.00 är Hembygds museet vid Överenhörna kyrka öppet. Vissa söndagar har föreningen särskilt program:

16 juni Tema Sjöfart. Ångbåten Ejdern går från Södertälje till museet.

28 juli Kafferep, Ejdern angör bryggan igen.

25 augusti Marknad.

15 september Mopedrally (från kl 10.00).

Essingeöarnas hembygdsförening

25 augusti – 31 augusti Essingedagarna tillsammans med andra verksamma på Essingeöarna. Det bjuds bland annat på park- och gatufester, filmvisning, kulturtvandringar, konstutställningar och konstvandringar, återvändarträff, fotoutställning, prova på-körsång, båt Rundturer samt erbjudanden från öarnas många restauranger företagare och idrottsföreningar. Detaljerat program på webbsidan: www.essingedagarna.se

Det blir också ett boksläpp: Hembygdsföreningens nya bok *Lilla Essingen, från sommarö via industriort till attraktiv sjöstad*.

Fasterna hembygdsförening

26 juni – 11 augusti, onsdagar kl 18.00 – 21.00, söndagar kl 11.00 -16.00 är Bygdemuseet på Hembygdsgården Granby i Rånäs öppet. Där finns uppbyggda miljöer: skomakeri, skolsal, snickarbod, linberedning med flera. Kaffeservering.

På hembygdsgården finns flera utställningar. Årets sommarutställning är Fester och andra avbrott i vardagen. Dessutom

Foto: Sollentuna hembygdsförening

Foto: Ingrid Jacobsson

har man utställningar om Mörby slott och ruin, Rånäs under bruksperioden, Fixbyle glashytta med flera.

14 augusti – 28 augusti är museet öppet på onsdagar kl 18.00 – 21.00.

Frötuna hembygdsförening

1 juli kl 18.00 Visning av en film från äldre tider i Roslagen. I Sjöstugan, vid Frötuna kyrka, visas dokumentation av gårdar i Frötuna samt dagböcker från skolorna i början av 1900-talet. Kaffeservering.

15 juli kl 18.00 Tipsrunda på Sjöstugans vackra tomt. Stugan är öppen, där kan du ta del av föreningens dokumentation. Kaffeservering.

29 juli kl 18.00 Filmen från äldre tider i Roslagen visas igen. Kaffeservering.

31 augusti kl 11.00 Vi besöker familjen Ismarker, ägare till f.d. Westerbloms pensionat. Guidning om huset och renoveringen. Kaffeservering. Samling vid lanthandeln i Spillersboda.

Föreningen Skärgårdsmuseet

Varje dag mellan **22 juni – 25 augusti kl 12.00 – 16.00** är Skärgårdsmuseet i Stavnäs Sommarhamn, Byholmsvägen 9,

öppet. Museet är dessutom öppet de två första helgerna i september.

29 juni kl 12.00 Invigning av utställningen Rysshärjningarna i skärgården 1719. Gunnar Lind, författare till boken Brända Hemman, håller kort anförande därefter är det guidning av museet.

20 juli kl 11.00 – 16.00 Skärgårdsdag. Visning av gamla hantverk från självushållningens tid. Barnhörna med bland annat matvätt och tipspromenader. I torgståndet säljs saker föreningen fått till skänks. Guidning kl 14.00.

8 september kl 12.00 -16.00 Kulturarvsdag med temat konst och underhållning. Samarrangemang med riksantikvarieämbetet. Guidning kl.14.00.

29 juni – 4 augusti kl 13.00 – 16.00 Skärgårdsmuseets Nämöfilial i Gamla skolan i Sand, Nämdö, är öppet. Årets utställningar är Rysshärjningarna i skärgården 1719, Skolan på Nämdö, Gamla kulturväxter samt en porslinsutställning.

27 juli 11.00 – 16.00 Nämödödagen. Skärgårdsmarknad och underhållning.

4 augusti kl 13.00 – 16.00 Hembygdens dag på museet i Stavnäs.

Skärgårdsmuseets Runmaröfilial håller öppet kl 13.00 – 16.00 den 30 juni, 13 juli, 14 juli och 10 augusti. Föredrag den 30 juni kl 14.00 av Gunnar Lind om Rysshärjningarna i skärgården 1719.

Grödinge hembygdsförening

17 augusti kl 12.00 – ca 15.30 Minne av rysshärjningarna 1719, bussrundtur på Näslandet Stig Geber berättar om de dramatiska händelserna i juli 1719 då ryska galärer gick upp i Hallsfjärden och Kaggfjärden och närmare ett trettiotal gårdar i Grödinge brändes. Uppehåll för egen kaffepaus. Samling vid Kommunhuset, Tumba. Pris 140 kr. Anmälan till Kommunens växel 08-530 610 00 senast 14 augusti. Samarrangemang med Botkyrka kommun.

1 september kl 13.00 – 15.00 Arkeolog för en eftermiddag Följ med till stenåldersboplatsen vid Korsnäs och hjälp arkeologerna sälla fram 5000 år gamla föremål. Ta gärna med egen matsäck. Anmälan till Maria Frisk hemma99@hotmail.com.

8 september kl 12.00 – 15.00 Iselstaden. Iselsta gammalgård från 1728 visas och vi får se hur man bakar Wilmas julknäcke i den stora vedeldade stenugnen. Det går också att köpa bröd med hem. Kaffeservering vid köksbordet.

Foto: Ann Pettersson

Haninge hembygds-gille

11 juli och 25 juli kl 14.00 – 17.00 Öppet tingshus, Nynäsvägen 208 i Västerhaninge. Titta på samlingarna, gå med på guidning både inom- och utomhus och njut av kaffe och kakor som hembygds-gillet bjuder på.

25 augusti kl 13.00 Spelmansstämma i Tyresta by. Scenprogram och vilt busk-spel i markerna runt Dahlgrensgården. Dessutom bjuder dagen på Visstuga och Dansstuga, visning av konsthantverk och lotterier. Cafét är öppet, och Haninge Hembygds-gille deltar med bokbord med hembygdslitteratur och cd:n "Haningelätarna".

8 september kl 13.00 – 16.00 Välkommen att börja höstterminen i Haninges äldsta bevarade skolbyggnad från 1847. Svartbäckens skolmuseum, Tyrestavägen 40, Vendelsö. Haninge Hembygds-gilles guider visar runt och kl. 14.00 berättar de om skolans historia. Fri entré.

Huddinge hembygdsförening

Söndagar 16 juni t o m 29 september kl 12.00 – 16.00 och onsdagar 19 juni t o m 4 september kl 17.00 – 19.30 är Stens-

bergstorpet och magasinet vid Sundby öppna. Kör Lännavägen till avtaget mot Sundby fritidsområde för att besöka torpet.

Söndagar i september kl 12.00 – 15.00 Skol- och hembygdsmuseet Nyboda, Kommunalvägen 6, har öppet.

Hägerstens hembygdsförening

13 juni kl 18.00 – 21.00 Samling vid Trekantsvägen i Liljeholmen för en rundresa med buss i Hägersten. Det blir också stopp med några kortare promenader och en kaffepaus. Kostnad 150 kr. Anmälan e-post info@hagerstensbygden.se eller 073 - 089 97 99.

26 juli kl 18.00 Bellmansdagen vid Bellmanskällan Välkommen att fira Bellman i Mälarhöjden i parken Bellmanskällevägen/ Pettersbergsvägen. Ta med picknickkorg.

Ingarö hembygdsförening

Söndagar fr o m 2 juni - tills vidare - är Hembygdsmuseet öppet kl 12.00 – 15.00. Museet ligger vid Kulturplats Pilhamn, nära Ingarö kyrka. Vissa söndagar är det särskilda program:

2 juni kl 11.00 – 13.00, Plantbyttardag.

28 juli kl 11.00 – 15.00 Ingarödagen.

22 september kl 11.00 – 15.00 Hantverksdag tillsammans med Ingarö Sjöscoutkår med flera.

30 juni, 14 juli, 4 augusti och 11 augusti kl 15.00 Musik under ekarna - vid vackert väder.

Järfälla hembygdsförening

18 augusti kl 10.00 - 13.00 Slättergille vid Snältäppan i naturreservatet, Görvälnsvägen på vägen mot Görvälns slott. Järfälla Hembygdsförening, Naturskyddsföreningen och Järfälla kommun arrangerar.

Kulturföreningen Rödwillan

Tisdagar i juli kl 13.00 – 16.00 Öppet i museet på Tyska vägen 2 i Hallstavik. I museet visas bland annat modellen av Hallstavik 1930 och diverse olika bildutställningar.

Ljusterö hembygdsförening

22 juni kl 12.00 – 15.00 Västergården i Bolby by på Södra Ljusterö, Linanäsvägen 38 är öppen för visning. Kaffeservering. Utställning i gamla huset.

Museibyggnaderna i Mellansjö är öppna. Hembygdsmuseet ligger nära Ljusterö Torg, cirka 200 m i riktning mot kyrkan. Utställning för barn.

26 juni kl 17.00 – 19.00 Museibyggnaderna öppna. Utställning för barn.

29 juni kl 13.00 – 16.00 Barndag. Välkommen att ta med barnen till museet och prova på olika verksamheter från förr i tiden.

3 juli kl 17.00 – 19.00 Museibyggnaderna öppna. Utställning för barn.

10 juli kl 18.00 – 20.00 Viltkväll vid museet, Mellansjö. Roland Skärebo och Tomas Brottman berättar om viltet på Ljusterö.

13 juli kl 12.00 – 15.00 Loppis i Västergården. Kaffeservering, utställning i gamla huset.

17 juli kl 18.00 – 20.00 Allsång i Väster-

gården. Kaffeservering, utställning i gamla huset.

20 juli kl 12.00 – 15.00 Museibyggnader-na öppna. Utställning för barn.

24 juli kl 13.00 – 16.00 Barndag. Välkommen att ta med barnen till museet och prova på gamla hantverk.

28 juli kl 11.00 Friluftsgudstjänst vid museet. Ta med kaffekorg. Museibyggnaderna öppna.

31 juli kl 17.00 – 19.00 Museibyggnader-na öppna. Utställning för barn.

3 augusti kl 12.00 – 15.00 Miljödag på Västergården: Hur gör jag en miljövänlig trädgård som binder mycket koldioxid? Kaffeservering. Utställning i gamla huset.

10 augusti kl 12.00 – 15.00 Västergården öppen. Kaffeservering. Museibyggnaderna öppna. Utställning för barn.

Lohärads hembygdsförening

29 juni kl 9.00 Slätter med lie, Norrgården, Loskälva. Den som vill kan prova på med egen lie. Hässjning efter slättern. Medtag matsäck.

30 juni kl 11.00 Veteranmopedrally i samarrangemang med Victoriaklubben, Bygdegårdsföreningen och Idrottsföreningen. Samling vid Bygdegården kl 10.00, starten går kl 11.00.

6 juli kl 10.00 – 14.00 Lohäradsdagen.

Loppmarknad på skulle och loge i Loskälva. Utställning av lapptäcken i huset.

7 juli kl 10.00 – 14.00 Loppmarknad på skulle och loge i Loskälva. Utställning av träarbeten i huset.

Länna hembygdsförening

Samtliga aktiviteter vid Kvarngården, Bergshamra byväg 63, Bergshamra.

20 juni kl 17.00 Majning av midsommarstången.

21 juni kl 13.00 Midsommarfirande. Musik, dans, tombola, fiskdamm. Korv, glass och kaffe serveras.

10 juli kl 18.00 1970-tals musik med SOS-kören.

17 juli kl 19.00 Kullehusteatern ger Be-tjanten.

8 september kl 13.00 Kulturarvsdag med byvandring i Bergshamra.

Under juli månad är det konst- och hantverksveckor i Kvarngården. Lokala för-mågor ställer ut sina verk och caféet har öppet kl. 11.00 - 15.00.

Norra Järva hembygdsförening

Mellangården i Akalla by är öppen med kaffe och hembakt 21 juni, 7 juli, 21 juli, 4 augusti och 18 augusti mellan kl 13.00 – 16.00. Därefter öppet varje söndag.

23 augusti kl 19.00 Surströmmingsskiva.

Anmälan till Bo Nilsson tel. 070-568 41 29, begränsat antal. Kostnad 150 kr.

1 september kl 12.00 – 15.00 Akalladagen/höstmarknad i Akalla by.

Riala hembygdsförening

Samtliga sommarprogram är vid hembygdsgården Snåret.

28 juni kl 18.00 Musik i sommarkväll. Folkmusikgruppen Roslagsvår uppträder kl 19.00. Servering av hamburgare och kaffe med roslagskaka. Entré 60:-.

3 juli kl 17.00 Familjekväll med kolbullar. Kom och grädda din egen kolbulle över öppen eld. Ponnyridning för de yngre. Tipsrunda för unga och lite äldre samt femkamp. Olle Forsberg står för sångunderhållningen.

4 augusti kl 12.00 Hembygdsfest. Sillbuffé, kaffeservering, paketauktion, lotterier m.m. Underhåller gör Old Boy Stompers. Entré 60 kr.

Rimbo hembygdsförening

21 juni kl 12.30 Traditionellt midsommarfirande vid Tolvmansgården i Liesta. Dans kring stängen, lotterier, fiskdamm, servering av kaffe, korv och glass.

Varje lördag-söndag mellan 29 juni och 28 juli har Tolvmansgården öppet kl 12.00 – 15.00. Kaffe- och väffelsservering, tillfälle att se våra utställningar.

28 juli kl 12.00 – 15.00 Hembygds-gårdens- och Bondens dag i samarbete med Rimbo-Rö LRF. Tolvmansgårdens alla hus är öppna, spelmansmusik, försäljning av lokaltillverkade hantverksprodukter. Kom och se djuren, ta en åktur med traktor och vagn. Kaffeservering.

Rådmansö hembygdsförening

29 juni kl 10.00 Rådmansödagen, Gräddö. Föreningen säljer stekt strömming med tillbehör samt sina CD-skivor.

14 juli Hembygdsdag vid Sladdstycket. Silllunch serveras kl 12.00 - 13.30, kaffeservering kl 12.00 - 15.00. Visning av museet och föreningens båtar. Musikunderhållning och loppis.

17 augusti kl 10.00, samling vid Sladd-

Foto: Ingrid Jacobsson

Foto: Jonas Hedlun

stycket för bussresa till Älmsta och Sjöfartsmuseet. Guidning på museet. Kostnad 150 kr. Föranmälan till Urban Gunnarsson, 070-468 87 11.

Rö hembygdsförening

9 juni kl 12.00 Växtinventering. Samling på Lövsta. Vi inventerar växter med fokus på blommor under ledning av Eva Spens och Ann Britt Bergström.

7 juli Sommarutflykt till Uppsala. Vi besöker Uppsala Domkyrka, biblioteket Carolina Rediviva och Gustavianum. Kostnad: 250 kr, icke-medlemmar betalar 400 kr och blir medlemmar på köpet. Föranmälan till sommarresa@rosocken.se eller på telefon 0175-623 35.

Saltsjöbadens hembygdsförening

21 juni kl 11.00 – 13.00 Midsommarfirande i Wallenbergsparken.

4 juli kl 13.00 Picnic i Wallenbergsparken för att fira att Saltsjöbaden fyller 125 år.

Sollentuna hembygdsförening

21 juni kl 12.00 – 16.00 Midsommar på Hersby Hembygdsgård, Lillhersbyvägen 1. Stången reses kl 13.00. Hersby Spelmän spelar till dans. Kämpalekar, fiskdamm, lotteri och ridning för barn. Den gamla handelsboden är öppen.

25 augusti kl 12.00 – 15.00 Loppis på Hersby Hembygdsgård. Det är gratis för medlemmar, för övriga kostar det 50 kronor per bord. Anmäl dig på e-post från

den 1 augusti till info@sollentunahembygd.se. Handelsboden och Smedjan är öppna. Kaffeservering.

Sotholms härads hembygdsförening

Under sön- och helgdagar från 6 juni till 15 september är hembygdsgårdens museer och byggnader öppna kl 12.00 - 16.00. Gården ligger vid Luddes gränd 2 i Nynäshamn. Årets utställning heter Ett urval av kiosker, serveringar och konditorier i Nynäshamn 1930 - 90-tal.

21 juni, kl. 14.00 – 16.30 Traditionsenligt midsommarfirande på Hembygdsgården.

22 juni kl 12.00 Friluftsgudstjänst på Hembygdsgårdens festplats i samarrangemang med Nynäshamns församling, Hembygdsföreningen och Nynäshamns Folkdansgille. Nyble Allspel spelar.

25 augusti kl 14.30 Gustavsbergs mässingssextett spelar i Hembygdsgårdens park.

Stockholms-Näs hembygdsförening

Varje tisdag från 25 juni till 30 juli kl 12.00 – 16.00 Sommarcafé med hembakat bröd i hemtrevlig miljö i Hembygdsgården vid Näs äng i Kungsängen.

Söderbykarls fornminnes- och hembygdsförening

Samtliga aktiviteter äger rum på Erikskulle hembygdsgård och museum, Erikskullevägen 7, Norrtälje.

20 juni kl 18.00 Midsommarstången kläs. Ta gärna med blommor.

21 juni kl 10.00 – 14.00 Midsommarfirande för hela familjen. Klockan 11.00 reses midsommarstången. Kaffeservering, lotterier, dans och lekar. Ett arrangemang i samarbete med Söderbykarls IF

29 juni kl 11.00 – ca 17.00 Sommarfest. Denna dag har vi alla våra byggnader och lokaler öppna och det finns bland annat lotterier, bemannad handelsbod, kafé, trevlig tipspromenad och i Hammarbystugan är vävstolen uppsatt för dig som vill prova på att väva. Klockan 12.00 invigs utställningen Nils Wide - Träsnidaren, konstnären och musikern från Råda. Spelmän kommer att framföra hans musik och andra låtar från Söderbykarl. Klockan 15.00 spelar Björköteatern Roslagen Brinner, en föreställning om rysshärjningarna 1719.

3, 10, 17, 24, 31 juli kl 17.00 – 20.00

Bycafé för fika- och väffelsugna. Ett tillfälle att träffa grannar och bekanta i en mysig miljö.

7 juli kl 11.00 – 15.00 Söndagsöppet på "Roslagens Skansen". Kaffeservering med hembakt och loppis.

14 juli kl 11.00 – 15.00 Familjedagen på Erikskulle med pyssel, lek och ponnyridning.

Foto: Sollentuna hembygdsförening

21 juli kl 11.00 – 15.00 Kakfest. Vi firar alla fruntimmer med en kakfest där vi frossar i kakor och bakverk i fruntimmersveckans tecken.

28 jul kl 11.00 – 15.00 Viksbåtens dag - om vikingar och deras resor. Gunilla Larsson som 1985 återupptäckte Viksbåten kommer berätta dess spännande historia.

4 augusti kl 11.00 – 15.00 Sommargudstjänst och söndagsöppet.

11 augusti kl 11.00 – 15.00 Stor loppis-avslutning, kom och fynda eller sälj själv, bordshyra 100 kr.

24-25 augusti Arkeolog för en dag i Arkeolog Gunilla Larsson gör utgrävningar, se vår hemsida www.eriksulle.se.

Tyresö hembygdsförening

10 augusti kl 10.00 - ca 14.00 Ängslåtter vid Ahlstorps båtsmanstorp, Alby gårdsväg 13. Efter slåtter och hässjning bjuder vi på kaffe, dricka och bullar och lyssnar på spännande sägner från förr. Häst och vagn hämtar upp barn och vuxna på busshållplatsen vid Nyfors kl 10.00 och vid korsningen Prästgårdsvägen-Tyresövägen kl 10.45 för färd till slättern. Parkering vid Alby friluftsgård. Samarangemang: Tyresö hembygdsförening, Tyresö naturskyddsförening och Tyresö kommun

8 september kl 11.00 - 14.30 Öppet hus i Båtsmanstorp. Kaffe och äppelkaka med vaniljsås serveras.

Upplands Väsby hembygdsförening

Samtliga arrangemang på Hembygdsgården, Hagvägen 2 i Runby.

6 juni Nationaldagsfirande. Samarrangemang med Upplands Väsby kommun

14 juli kl 13.00 – 15.00 Allsång på tunet. Birgitta Söderström och Birgitta Ritzén.

18 augusti kl 13.00 – 15.00 Hembygdsgårdens dag. Kaffeservering, underhållning.

8 september kl 13.00 – 15.00 Kulturarvsdagen 2019. Tema: Arts and Entertainment. Kaffeservering.

Foto: Sollentuna hembygdsförening

Utö hembygdsförening

15 juni – 18 augusti (utom midsommarhelgen) är Utö Gruvmuseum, invid Utö Vårdshus, öppet kl 13.00 – 16.00. Fri entré.

Utö Hembygdsgård nära Spränga brygga:

13 juli kl 11.00 – ca 14.00 Flakloppis

14 juli – 28 juli kl 13.00 – 16.00 Öppet hus i Hembygdsgården

Väddö hembygds- och fornminnesförening

21 juni kl 13.00 Kista hembygdsgård, Kistavägen 21 Midsommarfirande med dans kring stängen, spelmansmusik, lotterier, kaffeservering, glass, korv, visning av gårdar och museum, ponnyridning.

29 juni kl 12.00 Spelmansstämma på Kista Skäggmanslaget är gästartist. Samarangemang med Väddö Musiksällskap.

30 juni kl 15.00 Björkö teater gästar Kista med föreställningen Roslagen brinner.

Söndagar i juli kl 13.00 – 16.00, måndagar 17.00 – 20.00 är det visning av Kista gård. Kaffestugan är öppen, föreningens medlemmar är värdar och visar runt.

3 augusti kl 13.00 – 16.00 Kistadagen. Visning av gårdens hus, vår köksträdgård, museets jubileumsutställning VHFF och Väddö under 90 år. Prova på olika textila hantverk och gårdsgårdsbygge på gammalt sätt. Musikunderhållning och kaffeservering.

Värmdö skeppslags fornminnesförening

Varje söndag mellan 23 juni – 25 augusti är museibyggnaderna vid Värmdö kyrka öppna mellan kl 12.00 – 14.00.

30 juni kl 12.00 – 14.00 Karin Svärdelid väver i Grindstugan.

18 juli kl 18.00 Gudstjänst på museitunet Fornminnesföreningen bjuder på kaffe och tårta.

4 augusti kl 12.00 – 14.00 Karin Svärdelid väver i Grindstugan.

18 augusti kl 12.00 och 13.00 Fröken Asta har gammaldags lektion i museets skolsal

18 augusti kl 12.00 Visning av vår Deutz-traktor på Traktorns dag

25 augusti kl 12.00 och 13.00 Tant Asta läser saga i Grindstugan

Vätö hembygdsförening

21 juni från kl 10.00 Midsommarfirande Ekvalen i Vätö IK:s regi. Hembygdsföreningen står för majstången. Stången reses kl.11.30 och sedan börjar dansen.

10 augusti kl 20.00 Musik i berget, Karlsängens stenhuggeri. Gäster i år är blåsorkestern Bläsette.

28 september Soppteater med Riksteatern. Soppan serveras kl 13.30 och teatern börjar kl 14.00.

Många Huddingebor passade på att provgå den sista delen av Huddingeleden när den invigdes 28 april.

Flyktingläger "hållplats" på Huddingeleden

Under andra världskriget var Lissma herrgård i Huddinge platsen för ett läger för ryska krigsflyktingar. Detta har nu uppmärksammats genom att Lissma blivit ett av utflyktsmålen på vandringsleden genom Huddinge.

TEXT OCH FOTO: ÅKE BLOMQVIST

NU I VÅR har Huddinge Hembygdsförening medverkat till att både naturen, konsten och historien aktualiserats i kommunen. Naturen och historien har aktualiserats genom Huddingeleden, som nu är invigd i sin helhet, 80 km lång.

Leden invigdes i strålände solsken söndagen den 28 april vid Sundby gård i arrangemang av Huddinge kommun. Huddinge hembygdsförening, Scouterna och Friluftsrådet medverkade. Projektledaren Richard Vestin, Huddinge kommun, riktade ett tack till föreningarna för deras engagemang och inbjöd till en guidad vandring efter ceremonierna. Kommunalrådet Christian Ottosson klippte av bandet och förklarade leden invigd. Kommunen bjöd på kaffe, bullar och varmkorv. Under vandringen som följde på invigningen

blev det några stopp för information om växtligheten och kulturlandskapet samt besök hos biodlarna. Vandrarna gick på stigar och över spänger för att bland annat beundra det sjudande vattenlivet och vildtulanerna. Få-

geltornet och utsiktsplattformen var också spännande utflyktsmål.

LEDEN PASSERAR hembygdsföreningens torp Stensberg, ett tvätteri, en lanthandel och ett jordbruksmu-

På den gamla ladan i Lissma herrgårdspark har konstnärerna Maria Backman och Hanna Sjöberg tecknat med krita på fönsterluckorna, bilder som med avsikt kommer att försvinna med väder och vind.

Både när Huddingeleden invigdes i april, och vid en särskild Lissmadag i maj, berättade Gunnel Jacobson, som skrivit en bok om lägret*, livfullt om vad som utspelat sig där. Besökarna kunde bland annat beskåda en gästbok och ett skrin tillverkat av krigsfångarna. Lissma corps de

21

Fornlämningsärenden i Stockholms län

Slussen i dag är en gigantisk byggarbetsplats. Men arkeologerna har fått gräva först, och gjort många intressanta fynd.

Vatten och is fara för fornlämningar

Länsstyrelsen i Stockholms län tog sig an 797 fornlämningsärenden i fjol. Man författade 96 rapporter och gjorde av med 37,3 miljoner kronor på arkeologiska åtgärder. Detta och mycket mer framkom vid Länsstyrelsens årliga arkeologiseminarium.

TEXT: NILS RINGSTEDT, ARKEOLOGIGRUPPEN FOTO: JENNY FRANZÉN JACOBSSON

EN INTRESSANT FÖREDRAGNING på seminariet handlade om Stockholms försvarslinje i Täby under början av 1900-talet. Här finns i terrängen i norr en rad med bland annat kvarvarande betongfort från tiden kring första världskriget. Det rör sig om skyttevärn och artilleriställningar. Täby Hembygdsförening arbetar för att bevara fortet och för att få dem forminnesförklarade.

I Botkyrka har Sjöhistoriska museet haft ett projekt med skolelever om marinarkologi och kulturarvspedagogik i Slagsta. Olika maritima anläggningar vid Slagsta strand har undersökts, bland annat påträffades fartygsspant. Målet har varit att få elever att reflektera kring den nära och den framtida kulturmiljön.

SEMINARIEDELTAGARNA FICK även höra en rapport om undersökningarna 2018 vid Slussen i Stockholm. Bland annat undersöktes platsen för en parvmätarväg, alltså en plats där varor vägdes och mättes från inkommande fartyg. Platsen var tidigare vallgrav men blev i mitten av 1600-talet den så kallade Järngraven. Under förra året påträffades 330 kanonkulor och granater liksom kanoner – allt hade dumpats i Järngraven. Vid grävningarna hittades också keramik från 1300-talet.

En undersökning av Landsortsleden är ett stort farledsprojekt som pågår sedan några år. Landsortsleden går från Landsort i nordöstlig riktning upp genom södra och mellersta skärgår-

den. Ett stort antal ytor skall muddras för att öka ledens kapacitet, 1,5 miljoner kubikmeter bottenmaterial skall tas bort. Projektet kräver bland annat marinarkologiska undersökningar. Flera vrak har hittills påträffats, bland annat en liten båt från 1600-talet och ett par prämar från 1800-talet.

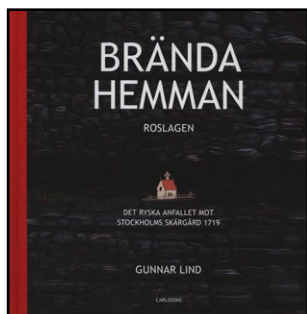
ATT STEN SUGER vatten fick vi höra av företrädare för kulturvårdsavdelningen vid Riksantikvarieämbetet. Det kan innebära att fornlämningar som hållristningar, runstenar och liknande som består av porös sten kan få problem under vintrar med regn om det sedan kommer kyla som medför isbildning. Frostsprängning kan då skada fornlämningarna. Vatten kan också lösa upp sten. Att rengöra med vatten "föryngrar" alltså inte en fornlämning. Vid fornvård skall bara göras vad som precis behövs – inget mer. En fornlämning skall aldrig borstas med stålborste. Vid hård borstning fragmenteras lav och det kan innebära ännu mer framtida påväxt.

HUR MAN SKA välja mellan att spara eller gallra fynd är temat för ettårigt forskningsprojekt. Under seminariet redogjordes för olika faktorer som påverkar vad som skall gallras. Representerativa föremål med högt antikvariskt värde och i god kondition bör alltid konserveras. Exempel lämnades från olika undersökningar i landet rörande antal påträffade fynd och hur många som gallrats. Gallring kan ske innan fynden numreras eller inför konservering/fyndrapportering eller precis innan fynden lämnas in efter en undersökning. Det saknas dock än så länge generella riktlinjer för gallring från Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen. ♦

"Vid grävningarna hittades keramik från 1300-talet."

... 2019 är det exakt 300 år sedan den ryska galärflottande brände och skövlade den svenska kusten från Gävle i norr till Norrköping i söder...

Härjad kust

Brända hemman. Roslagen. Det ryska anfallet mot Stockholms skärgård 1719

Av Gunnar Lind. Carlssons Bokförlag. Stockholm 2018.

NÄR BOKEN *Brända hemman* når sina läsare under 2019 är det exakt 300 år sedan den ryska galärflottande brände och skövlade den svenska kusten från Gävle i norr till Norrköping i söder. Rysshärjningarna 1719 eller skärgårdskriget, som dessa terrorräder brukar kallas, har beskrivits i ett stort antal böcker och artiklar varav många givits ut inom hembygdsrörelsen. Så har författaren till denna bok också skrivit en artikel om dessa härjningar i den här intill anmälda årsboken från Värmdö Skeppslags fornminnesförening. Det är en mycket omfattande bok som Gunnar Lind har skrivit. På drygt 400 sidor beskrivs de skräckfyllda sommarmånaderna 1719 då tusentals byggnader brändes. Trots detta avhandlar boken bara kuststräckan mellan Björkö i norr och Södermöja i söder. Därav avgränsningen "Roslagen" i titeln. Fler delar planeras därför och förhoppningsvis kommer

vi så småningom att ha hela länets skärgård beskriven.

Lind har haft en bredare inriktning än de flesta böckerna i detta ämne som vanligtvis har militärhistoriska utgångspunkter. Han påpekar själv i förordet att ambitionen varit att belysa händelserna ur skärgårdsbefolkningens perspektiv. Denna ansats gör *Brända hemman* till en brett upplagd kulturhistoria där öarna och kustområdena har fått beskrivningar som vuxit ut till monografier med omfattande utflykter i tid och rum. De ryska härjningarna spelar naturligtvis en central roll men boken är mycket mera än så, nämligen en detaljerad skildring av skärgårdslivet från medeltiden till 1700-talet. Ryggraden i bildmaterialet utgörs av de vackra kartorna över skärgården tillkomna strax före 1719. Dessa lyfter hela boken.

Lennart Rosander

...Bilderna har man hämtat ur de egna samlingarna som bland annat omfattar över 4000 glasplåtar...

Förfluten tid i svart och vitt

Österåker förr i tiden.

Utgiven av Österåkers Hembygds- och Fornminnesförening 2018.

MED BÖRJAN 2004 har hembygdsföreningen varje år givit ut en kalender med äldre bilder från Österåker. Bilderna har man hämtat ur de egna samlingarna som bland annat omfattar över 4000 glasplåtar. De publicerade bilderna har rönt så stor uppskattning att föreningen beslutat att ge bilderna bättre rättvisa i form av en egen bok. På knappt 150 sidor får vi möta människor och miljöer från ett svunnet Österåker. Huvuddelen av bilderna är tagna under första hälften av 1900-talet och av dessa har ett stort antal tagits av fotograferna Albert och Gunnar Harling. Bilderna presenteras under övergripande rubriker som "Jordbruket", "Skolorna" och "Järnvägen" där varje avsnitt inleds

med en kortfattad text. Därefter har varje bild försetts med faktatäta texter av varierande längd.

I likhet med hembygdsföreningen i Österåker äger många föreningar omfattande fotografiska samlingar. Ett stort arbete pågår för närvarande med att digitalisera dessa samlingar. Härigenom kommer vi stegvis att på ett enkelt sätt, via våra datorer och telefoner, kunna ta del av 1900-talets lokalhistoria i bild. Detta är naturligtvis alldeles utmärkt men går inte upp mot den njutning det innebär att sätta sig bekvämt tillrätta och långsamt bläddra i en bilderbok av det slag som Österåkers hembygdsförening nu givit ut.

Lennart Rosander

Sportstugan bland blåbär och lingonris

Sportstugan bland blåbär och lingonris. Tyresö Strands bebyggelse från 1930-talet. Av Ingela Örtendahl. Humlesurr Produktion Stockholm 2018.

I DET KULTURMINNESVÅRDSPROGRAM för Tyresö kommun som Stockholms läns museum tog fram i slutet av 1980-talet pekas sportstugebebyggelsen vid Tyresö Strand ut som kommunens bäst bevarade. Där hade i början av 1930-talet en omfattande exploatering av det gamla Tyresö-godset skett och området styckats upp i stora tomter som bebyggts med tidstypiska sportstugor. Under de kommande årtiondena förändras området långsamt när husen byggs till i takt med att ägarna får råd. Men efter millennieskiftet stod området inför stora förändringar när omvandlingen av Tyresö Strand till ett villaområde med kommunalt vatten och avlopp inleddes.

Vad innebär en sådan omvandling och hur påverkas människorna av den? Frågor som dessa och det omedelbara behovet av att dokumentera den försvinnande sportstugeepoken fick Ingela Örtendahl att sätta det projekt vars resultat vi nu kan ta del av i form av boken *Sportstugan bland blåbär och lingonris*.

Jag har kritiserat museernas byggnads- och bebyggelsedokumentationer för att glömma bort människorna. Den kritiken träffar inte Örtendahl. I boken får vi lära känna sportstugornas innevånare och hur husen förändras som ett resultat av drömmar, behov och ekonomisk förmåga.

Lennart Rosander

”

... I boken får vi lära känna sportstugornas innevånare...

Kulturvandringar kring Stockholm

Kulturvandringar kring Stockholm. Historia, arkitektur, konst och kuriosa i innerstan och förorten. Av Mats Lundqvist och Lars Bergström text, Jonas Adner foto. Calazo Förlag AB Stockholm 2019.

SÅ SKA EN guidebok se ut! Rätt format för jackfickan och tåliga, mjuka pärmar. Men böcker av det här slaget som beskriver sevärdheter i och kring huvudstaden råder det knappast någon brist på. Behövs det verkligen ytterligare en? Efter att i tanken och med hjälp av alla fina färgbilder ha givit mig ut på några av bokens vandringar är jag benägen att svara ja. I de 14 vandringar som beskrivs söker sig bokens författare ofta bortom de mera kända kulturstråken. Längs gångvägar i flera av kommunerna runt Stockholm finns nämligen mycket kvar att upptäcka. Varför inte prova promenaden från Viksjö till Kallhäll utmed Mälarens stränder eller Albysjön runt i Huddinge och Botkyrka?

Kulturvandringar i Stockholm är en stadig hand att hålla i. Som inledning till varje vandring finns tydliga kartor och praktiska upplysningar. Här får vi veta hur man med allmänna färdmedel tar sig till start- och från slutpunkten på varje vandring. Därefter följer lagom långa texter om vad som möter vandraren på promenaden. En bok av det här slaget skall nämligen enligt min bestämda mening innehålla så omfattande texter att man på en stubbe eller bänk under några minuter kan försjunka i en utläggning om sophanteringen i Lövsta eller tvätterimuseet vid Albysjön. Sådana texter finns det gott om i Kulturvandringar kring Stockholm.

Lennart Rosander

”

...Så ska en guidebok se ut! Rätt format för jackfickan och tåliga, mjuka pärmar...

*...Bokens många
rättegångsskildringar
ger gripande inblickar i
levnadsvillkor och sociala
förhållanden under
gångna århundraden...*

Brott och straff på Södertörn

Brott och straff på Södertörn Av Maria Landin, Anders Numan och Björn Öberg.

Axplock förlag Strängnäs 2019.

MED DET ÄLDERDOMLIGA uttrycket "Androm till varnagel" (avskräckande exempel för andra) i undertiteln ger författarna en antydning om att det knappast är dagens brottslighet som skildras. Istället får vi här en omfattande genomgång och detaljerad redovisning av rättsskipningen i elva socknar på Södertörn från mitten av 1600-talet och fram till andra hälften av 1800-talet. Socknarna låg inom Sotholms härad och det är härads domböcker som utgör stommen i källmaterialet. I fokus står de omkring 100 dödsdomar som avkunnades under denna tid varav ett 40-tal verkställdes.

DETTA ÄR EN BRETT upplagd studie och utöver beskrivningarna av rättegångarna får vi också en nyttig bakgrund till rättsväsendets utveckling, bödelns ställning i samhället och folkliga föreställningar om döden och de döda. Det omfattande rättegångsmaterialet redovisas efter brottskategorier som till exempel tidelag, äktenskapsbrott och barnamord. Samtliga dessa resulterade vanligtvis i en döds-

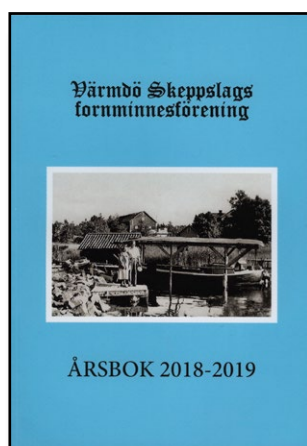
dom. Men långtifrån alla dödsdomar verkställdes alltså. Att de omvandlades till livstidsstraff redovisas ganska ofta men det förekommer också att den högre instansen Svea hovrätt, dit alla dödsdomar från häradsrätten skickades för överprövning, gjorde en radikalt annorlunda bedömning. Som när den för barnamord dömda pigan, Anna Jansdotter, som av häradsrätten dömts till halshuggning 1784 fick sitt straff sänkt till en månads fängelse på vatten och bröd samt att inför sin hemförsamling under gudstjänsten erkänna sitt brott och betyga sin ånger.

BOKENS MÅNGA rättegångsskildringar ger gripande inblickar i levnadsvillkor och sociala förhållanden under gångna århundraden. Inte minst de många hjärtskärande berättelserna om barnamord där fattigdom, social utsatthet och patriarkalt förtryck ofta utgjorde grunden till de unga kvinnornas desperation. Brott och straff på Södertörn har därför lika mycket att ge den socialhistoriskt intresserade som den rättshistoriskt.

Lennart Rosander

Dåtidens mörker och ljus

Värmdö Skeppslags fornminnesförening. Årsbok 2018-2019.

TROTS ATT KRIG och elände utgör en dyster bakgrund i flera av årsbokens texter finns där också en stor portion hopp och mänsklig värme. Men artiklarna belyser också hur utsatta våra kustområden varit i äldre tider med det inledande avsnittet om rysshärjningarna sommaren 1719 som det starkaste exemplet. Krigstemat utgör bakgrund också i ett par av artiklarna om förhållandena i Värmdö under 1900-talet. Tydligast i texten om flykten från Ormsö i Estland till Värmdö 1944. Befolkningen i de

svenska kustområdena utmed Östersjön var kanske de som mest påtagligt upplevde konsekvenserna av andra världskrigets fasor.

Också det slitsamma vardagslivet på Värmdö under första hälften av 1900-talet får vi ta del av. I två artiklar förmedlas den där verklighetsnära känslan som bara personliga minnen kan ge. Årsboken från Värmdö Skeppslags fornminnesförening har en enkel men trevlig layout där text och bild redigerats på ett redigt sätt.

Lennart Rosander

Det offentliga kvinnorummet

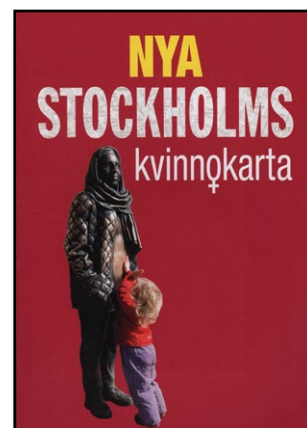
Nya Stockholms kvinnokarta av Anita Dahlberg och Christina Duvander.

Utgiven av Dea-föreningen för kvinnohistoriskt museum. Stockholm 2018.

ÅR 2009 kom den första utgåvan av Stockholms kvinnokarta, ett pionjärarbete som rönt stor uppskattning och bland annat inspirerade till skriften *Fruar & Fröknar i Fruängen*. Den sistnämnda gavs ut 2017 och anmälades i *Ledungen* 1/2018. Den nya upplagan av kvinnokartan har både utökats kraftigt och fått en annan disposition. Här ligger fokus på två företeelser; dels konst i det offentliga rummet som antingen avbildar kända kvinnor eller verk skapade av kvinnliga konstnärer, dels platser av kvinnohistorisk betydelse. Huvuddelen av de platser och konstverk som tas upp återfinns i Stockholms innerstad men ett flertal också i angränsande områden som till exempel Hjorthagen och norra Djurgårdsstaden. De många platser-

na har disponerats på ett logiskt och överskådligt sätt. Läsaren inspireras att promenera i någon avgränsad del av staden. Med utgångspunkt från lättlästa kartor, där siffror markerar de sevärdheter som sedan får kortfattade beskrivningar på de efterföljande sidorna, kan man lägga upp sin egen rutt efter ork och intresse. De olika områdena har färgmarkeringar högst upp på sidorna vilket gör att man snabbt hittar till den valda promenaden. Nya Stockholms kvinnokarta har utformats som en lättillgänglig guidebok till en ofta förbisedd del av vår historia. Det gör boken till en viktig kulturgärning som förtjänar stor spridning. Googla på titeln så finns information om hur man blir ägare till boken.

Lennart Rosander

”

...Läsaren inspireras att promenera i någon avgränsad del av staden. Med utgångspunkt från lättlästa kartor, där siffror markerar de sevärdheter som sedan får kortfattade beskrivningar på de efterföljande sidorna, kan man lägga upp sin egen rutt efter ork och intresse...

Något för alla

Österåkers Hembygds- och Fornminnesförening. Årsbok 2018.

PÅ FRAMSIDAN AV årsboken står ”Järnåldern i Österåker”, en något missvisande upplysning då en snabbtitt i innehållsförteckningen också ger en bredare krets lokalhistoriskt intresserade anledning att nyfiket bläddra vidare. Visserligen finns flera artiklar som tillfredsställer de arkeologiskt törstande men drygt hälften av boken ägnas senare århundradens kulturhistoria i Österåker, inte minst utvecklingen under 1900-talet.

Jag har ofta framhållit den där speciella nischen som enligt min mening är en av hembygdsrörelsens viktigaste arbetsuppgifter. Det handlar

om enskilda människors minnen av förändringar i lokalsamhället. Detta är ett område där hembygdsföreningarna ofta är ensamma om att aktivt samla in och nedteckna sådana berättelser. Årsboken 2018 innehåller flera texter som bygger på personliga minnen och som speglar det förra århundradets genomgripande förändringar i Österåker. Men, som sagt, de arkeologiskt intresserade får också sitt lystmäte i flera längre artiklar som speglar såväl enskilda forn lämningar och utgrävningar som förändringar under tusentals år inom delar av dagens Österåker.

Lennart Rosander

*...många handfasta tips
på hur vi alla kan bidra
i arbetet för en friskare
skärgård...*

Skärgården upp och ner

Skärgården upp och ner. Äventyr, upplevelser och konsten att rädda Östersjön.

Av Oskar Kihlberg med Johan Tell text, Oskar Kihlberg foto.

Bokförlaget Max Ström Stockholm 2019.

BOKEN HAR UTSETTS till Skärgårdsstiftelsens vänbok 2019 samtidigt som stiftelsen fyller 60 år. Från en blygsam start 1959 har Skärgårdsstiftelsen vuxit till en av länets största fastighetsägare och skärgårdens största arbetsgivare.

I årets vänbok får vi följa äventyraren och fotografen Oskar Kihlberg när han från luften, på och under vattnet, visar oss skärgårdens skönhet och sårbarhet. Hans engagemang för miljöfrågorna går spikrakt från pärm till pärm och läsaren får många handfasta tips på hur vi alla kan bidra i arbetet för en friskare skärgård.

I FLERA KAPITEL gör miljöarbetet sällskap med äventyret och bjuder på riktigt spännande läsning. Som

när Kihlberg rör från Stockholm till Åbo eller paddlar stående på en bräda från Gotland till Stockholm. På denna ranka farkost, utanför den gotländska kusten, trålar Kihlberg efter mikroplaster med en finmaskig häv. Mikroplasterna är ett stort problem i Östersjön och omkring 40 ton kommer från vår användning av kroppsvårdsprodukter. Men lösningen är enkel. Det finns fullgoda alternativ och som konsument kan vi välja bort de produkter som innehåller mikroplaster.

Kanske är det brädpaddling mitt ute på havet, eller skolstrejk, som krävs för att nå den breda uppslutningen kring miljöfrågorna. Ändamålet helgar medlen.

Lennart Rosander

Notiser

Byggnadsvårdspris till "Radiohusen"

Bostadsrättsföreningen Surkullan i Hässelby, som fått årets byggnadsvårdspris.

RADHUSEN PÅ MÅBÄRSSTIGEN 14 – 76 och Måbärsstigen 80 – 114 har fått Hässelby Hembygdsförenings Byggnadsvårdspris.

Radhusen representerar enligt prisjuryn "1950-talets funktionella och samtidigt sobra arkitekturideal och utgör en omistlig del av det byggda kulturarvet i Hässelby".

Arkitekterna bakom de prisbelönda husen tillhörde dåtidens främsta i sin bransch. Rolf Karlén och Josef Stäck ritade husen på Måbärsstigen nr 14 – 76 och Märten Larsson skapade nr 80 – 114.

Eftersom många av dem som flyttade i bostadsrättsföreningen Surkullan på Måbärsstigen 14 – 76 jobbade inom media och underhållning kom husen snart att i folkmun kallas "Radiohusen". Bland dem som bodde

där med sina familjer var journalisten Alan Schulman, radiomannen Pekka Langer, musikerna Putte Wickman och Egon Kjerrman samt "Pippi Långstrump-regissören" Olle Hellbom.

Detta är tredje året i rad som Bygg-

nadsvårdspriset delas ut. Tidigare har Hässelby gamla brandstation och Hässelby Missionskyrka fått utmärkelsen. Priset delades ut i samband med Hässelby Hembygdsförenings årsmöte den 23 mars 2019.

Foto: Mattias Ek

Äntligen – Stadsmuseet öppet igen

DEN 27 APRIL öppnade Stadsmuseet i Stockholm igen efter drygt fyra års renovering och ombyggnad. Huset är idag ett byggnadsminne så renoveringen har haft som syfte att varsamt öppna upp och lyfta fram arkitekturen, i synnerhet det vackra trapphuset med sina många avsatser. Ett annat syfte var att göra större delar av huset öppet och tillgängligt för besökarna. På detta sätt har skapats ca 1 000 kvm (från 1 750 till 2 700 kvm) större publik yta än tidigare. Vid invigningen ringlade köerna långa men de som höll ut fick se hur det nyöppnade museet berättar om hela stadens historia från 1520-talet fram till i dag. Det är många nya berättelser men också sådana med hög igenkänningsfaktor – till exempel kvinnorna som dömdes för häxkonster på 1670-talet, rysshandeln på Ryssgården, palatset Makalös och 1700-talets krogkultur i Källarstugan – som sätts in i nya perspektiv. På museets hemsida

stadsmuseet.stockholm.se finns all information som kan behövas innan ett besök.

Foto: Mattias Ek

Hyr gamla kläder

HUNDRAÅRIGA KLÄDER till bal, maskerad, teater eller annat festligt tillfälle finns att hyra hos Norra Järva hembygdsförening. Föreningen har en samling kläder från sekelskiftet 1899/1900 som du kan hyra. Kostnaden är 200 kr/gång per person, oavsett hur många plagg du hyr. 100 kr är depositionsavgift som du får tillbaka när du lämnar kläderna. Hyrestiden är en vecka, från söndag till söndag (kan förlängas). Kläderna hämtas och lämnas på Mellangården i Akalla by söndagar 13.00 – 16.00.

Ring för mer information:
Christina Olmers, 073 – 687 12 16
eller Bo Nilsson, 0705 – 68 41 29.

Gör en bra utställning

VID TRE TRÄFFAR i början av juni har deltagare från länets hembygdsföreningar möjlighet att utveckla sina kunskaper i hur man kan arbeta med utställningar. Tillsammans med Stockholms läns museum håller Stockholms läns hembygdsförbund en kurs för att inspirera föreningarna i sitt eget utställningsarbete. Under träffarna går vi bland annat igenom grundläggande frågeställningar som alla utställningar, oavsett skala och budget, behöver förhålla sig till samt olika tekniska lösningar. Vi gör också ett studiebesök och analyserar en aktuell utställning. Allt för att bygga upp en kunskapsbas som är användbar i det egna arbetet.

Vill du få vårt nyhetsbrev?

Mejla oss på
info@stockholmshembygd.se

Stockholms läns museum under omvandling

STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM (SLM) grundades 1983 som en anslagsfinansierad stiftelse med sex huvudmän: Landstinget (numera Regionen), Hembygdsförbundet samt Norrtälje, Sigtuna, Stockholms och Södertälje kommuner. Avsikten var att SLM med finansiering från landstinget och statsbidrag skulle köpa tjänster av de fyra kommunerna, vilka bedrev egen museiverksamhet. Av okänd anledning blev det inte så, utan SLM byggde i stället upp en egen museiverksamhet. För ett par år sedan fördes även Läns hemslöjden in i SLM. Förra året avknoppades den uppdragsarkeologiska verksamheten och museet flyttade från Sickla till Flemingsberg, vilket gör att museet inte längre har några egna utställningslokaler.

SLM har nu två tydliga uppdrag, dels att utveckla den konsultativa experttrollen till bland annat hembygdsrörelsen, kommunerna och civilsamhället, dels att utveckla ett digitalt museum för regionens kulturmiljö, kulturarv, konst och hemslojd.

SLM:s huvudfinansiär, Region Stockholm, har initierat process med syfte att överföra läns museets verksamhet till Regionens kulturförvaltning. Eftersom SLM är en stiftelse har en permutationsprocess inletts, vilken fick stöd av en enig museistyreelse 2018.

MUSEET HAR CIRKA 20 anställda. Enligt den nya museilagen måste det finnas ett visst avstånd mellan politik och verksamhet. Eftersom styrelsen (med undantag för Hembygdsförbundets representanter) består av politiker måste den alltså begränsa sig till övergripande frågor.

Styrelsen består av 18 personer, utsedda av sex huvudmän, vilket är en onödigt tung överbyggnad. Den övergripande politiska styrningen kan skötas effektivare av Regionens kulturnämnd.

Att bedriva en så relativt begränsad verksamhet i en stiftelse innebär också onödigt höga administrativa kostnader. Dessutom blir verksamheten sårbar. Under de 16 år jag har varit med i styrelsen, har SLM drabbats av stora ekonomiska problem vid två tillfällen.

NÄR VERKSAMHETEN HAR överförs till Regionen är avsikten att bredda och utveckla samarbetet mellan museet, hembygdsrörelsen och alla länets kommuner, bland annat genom att inrätta ett referensråd. I stället för en politisk styrelse, som måste hålla avstånd till verksamheten, ska samarbetet bygga på professionella kontakter med kommunernas kulturchefer och motsvarande expertis samt med personer inom hembygdsrörelsen. I dag är Hembygdsförbundet representerat i en styrelse som är "politiskt smittad", vilket begränsar möjligheterna att där diskutera verksamheten. I ett professionellt baserat referensråd kan den kompetens som hembygdsrörelsen besitter bättre tas till vara.

Foto: Sauman
Ng Agerberg

Anders Johnson

Ordförande i Stockholms läns museum (L)

En tidskrift för kultur och miljö.
Utges av Stockholms läns hembygdsförbund.
Utkommer fyra gånger om året.
Ansvarig utgivare: Ordförande Anita Lundin.

POSTADRESS

Sabbatsbergsvägen 6, 113 61 Stockholm

REDAKTIONSGRUPP

Ann Pettersson, redaktör
ann@hembygd.se
Tel 08 30 21 80

Ingrid Jacobsson, vik redaktör
ingrid.jacobsson@bredband.net
Tel 070 572 35 24

Brittmarie Urve, skribent
urve@telia.com
Tel 070 817 61 67

Lennart Rosander, skribent
bclennart.rosander@gmail.com
Tel 070 759 58 99

Marcus Joons, formgivning
marcusjoons@gmail.com

VILL DU ANNONSERA?

e-post: ann@hembygd.se

VILL DU PRENUMERERA?

- Pris: 130 kr/år
- Studentpris: 80 kr/år
- Genom hembygdsförening: 80 kr/år
- Prenumeration till samtliga medlemmar i en hembygdsförening ger ett pris på 50 kr per medlem och år. Kontakta redaktör Ann Pettersson för mer information.

SÅ HÄR BESTÄLLER DU EN PRENUMERATION:

Sätt in beloppet för din prenumeration, (se ovan) på plusgirokonto: 58 83 56-6. Ange "Ledungen", ditt namn och din adress.

TRYCK

V-TAB VIMMERBY
ISSN 0348-4750

SKÄRGÅRDSKRYSSNING I HEMBYGDEN 8-9 SEPTEMBER 2019

Trehundraårsminnet av rysshärjningarna år 1719

För fjärde året i rad arrangerar Stockholms läns hembygdsförbund en hembygds-kryssning med Birka Cruises. I år är temat trehundraårsminnet av rysshärjningarna och med på kryssningen finns författaren Gunnar Lind som kommer att tala om ryssarnas anfall mot Stockholms skärgård 1719. Sjökapten Göran P Sjödin kommer att vara vår ciceron och guida oss genom den hembygd som härjades.

Under kryssningen kan du kombinera både nytta och nöje och ta del av allt det som alltid följer med en kryssning med Birka: underhållning, god mat och taxfree-shopping.

Boka på birka.se eller på tel 08-702 72 00.
Ange rabattkoden "EVHEMBYGD".

Pris 565 kr/person

I priset ingår föreläsning, guidning, välkomstdrink, middag (kryssningsmeny eller smörgåsbord) samt del i hytt Cabin Ekonomi.

Läs mer på hembygd.se/stockholm eller birka.se

BIRKA CRUISES

Ny styrelse?

Gå utbildning.

Få självriskcheck!

Kostnadsfri utbildning. Välj mellan
webbkurs och studiecirkel. Självriskcheck
värde 9 300 kr. Läs mer och anmäl er på
sakerforeningsgard.se

"Tack för att vi fått möjligheten att gå en så
intressant kurs. Finns det fler kurser?"

SVERIGES
HEMBYGDSFÖRBUND

0200-22 00 55 | forsakring@hembygdsforbundet.se
facebook.com/hembygdsforsakringen | hembygd.se